

LITERATUUR

ERLINGE, S., 1971: Utter. En Artmonografi. (Otters. Een soortsmongrafie. In het Zweeds.) 111 blz. Aldus/Bonnier, Stockholm.

EWER, R. F., 1973: The Carnivores. 494 blz. Weidenfeld en Nicolson, London.

HARRIS, C. J., 1968: Otters, a study of the recent Lutrinae. 397 blz. Weidenfeld en Nicolson, London.

HERTER, KONRAD, 1969-1974: Onderfamilie Otterachtigen. In: Grzimeks Leven der Dieren dl. 12. Het Spectrum.

HILDEBRAND, M., 1974: Analysis of Vertebrate Structure. 710 blz. Wiley and Sons.

POHLE, H., 1919: Die Unterfamilie der Lutrinae. Archiv für Naturgeschichte A, 9, pp. 1-246.

RADINSKY, L., 1968: Evolution of somatic sensory specialisation in otter brains. Journal of Comparative Neurology 134, 4, pp. 495-505.

SAVAGE, R. J. G., 1957: The anatomy of *Potamotheirus*, an oligocene lutrine. Proc. Zool. Soc. London 129, 2, pp. 151-244.

SOKOLOV, I. I., 1973: Napravleniya evolyutsii i estestvennaya klassifikatsiya podsemeystva vydrovykh (Lutrinae, Mustelidae, Fissipedia). (Evolutie-trend en natuurlijke klassifikatie van de onderfamilie otters; in het Russisch). Bjull. Mosk.o-va ispyt prirody, otd.biol. 78, 6, pp. 45-52.

WIJNGAARDEN, A. VAN, V. VAN LAAR en M. D. M. TROMMEL, 1971: De verspreiding van de Nederlandse zoogdieren. Lutra 13, 1-3/meded. RIN no. 34.

WILLEMSSEN, G. F., in druk: Comparative study of the functional morphology of some Lutrinae, especially *Lutra lutra*, *Lutrogale perspicillata* and the pleistocene *Isolalutra cretensis*. Proceedings Kon. Ned. Ac. v. Wetensch.

Noorse en Zweedse reisbelevissen

door J. en R. van der Neut

Eindelijk was het zover! Na een goed jaar van voorbereiden stonden wij gepakt en gezakt klaar voor een 4 weken durende reis door Noorwegen en Zweden. Ons primaire doel was om de aldaar (nog) ongerepte natuur te verkennen op het gebied van flora en fauna. Na een lange autoreis kwamen wij aan te Kiel, gelegen in het noorden van West-Duitsland, waar wij ons inscheepten voor de ruim 19 uur durende bootreis naar Oslo.

Aangekomen te Oslo gingen wij op weg naar ons eerste doel: Dovre Fjell, een $\pm$ 450 km noordelijker gelegen 'Nasjonal Park'. Wij volgden de E 6 die zich kronkelde langs bergruggen, kolkende en bruisende bergbeken (fig. 1) en zeer dichte naald- en loofbossen. Zondagavond 24 juni 1979, zetten wij voor het eerst de tent op in de omgeving van Kongsvoll, gelegen in de Dovre Fjell. De tent werd omringd door: *Sedum rosea* (bloeiend), *Aconitum septentrionale* (massaal), *Primula scandinavica*, *Trollius europaeus* en Vrouwemantel (*Alchemilla vulgaris*).

De volgende dag pakten wij onze rugzakken in en begonnen aan de beklimming van de 1335 m hoge Högssnytta. De door ons meegenomen proviand voor één week verblijf op de hoogvlakte (Fjell), bestond voornamelijk uit gedroogd voedsel, tarwekoeken, crackers en vruchten. Hiernaast natuurlijk de 'gewone uitrusting' bestaande uit telescopen, camera's en statieven.

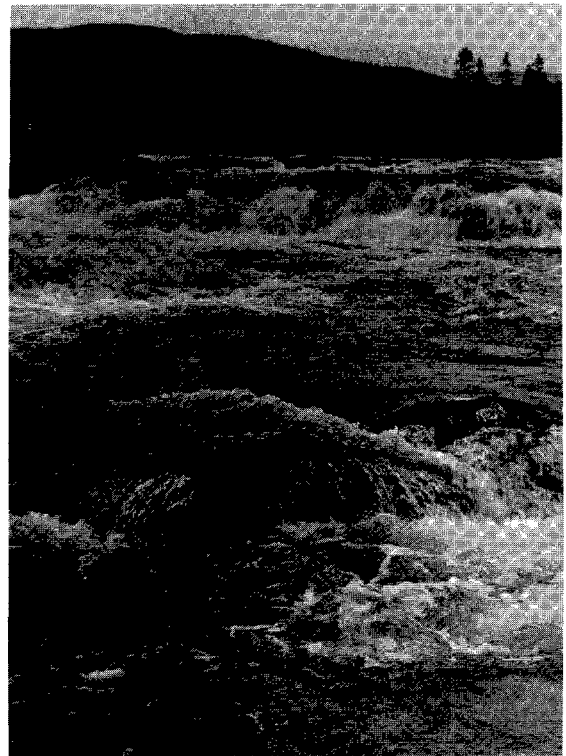

Fig. 1 Kolkend en bruisend natuurgeweld in de omgeving van Namsskogan.

Onze 'wandeling' tot aan de boomgrens voerde ons door boomopslag van Lijsterbes (*Sorbus aucuparia*) en Berk (*Betula*), met rijke ondergroei van *Viola biflora*, *Bartsia alpina*, *Polygonum viviparum*, *Pedicularis lapponica*, Voorjaarsanemoon (*Anemone vernalis*; aan de voet van de berg in knop en op de hoogvlakte zelfs reeds vruchtpluis gevormd), Vetblad (*Pinguicula vulgaris*), en enkele zeer fraaie exemplaren van *Gentiana tenella*. Gedurende onze gehele beklimming werden vele lijsterachtigen waargenomen zoals Kramsvogel (*Turdus pilaris*) met jong, Koperwiek (*Turdus iliacus*) en Beflijster (*Turdus torquatus*). Tevens de voor boreale loofbossen kenmerkende soorten als Bonte vliegenvanger (*Muscicapa hypoleuca*), Keep (*Fringilla montifringilla*) en Goudvink (*Pyrrhula pyrrhula*). Nadat wij de 'groene massa' overleefd en beleefd hadden kwamen wij aan op de hoogvlakte zelf.

Tijdens ons 5-daags verblijf op de Dovre Fjell was de gemiddelde dagtemperatuur 8° C; 's avonds enkele graden lager. Vele planten en bomen zijn dan ook voorzien van diverse aanpassingen, die hun kansen op voortbestaan zo optimaal mogelijk moeten maken. Enkele mooie voorbeelden daarvan zien wij bij de Dwergberk (*Betula nana*) en de Netwilg (*Salix reticulata*). Beide boomsoorten worden slechts enkele centimeters 'hoog' om niet te veel aan de vaak zeer gure windvlagen te worden blootgesteld. Zeer laag blijft ook de Stengellose silene (*Silene acaulis*). Een opvallende beharing die de verdamping dient tegen te gaan, treffen wij aan bij Voorjaarsanemoon (*Anemone vernalis*) en *Bartsia alpina*.

Sommige soorten bijv. de Gletsjerranonkel (*Ranunculus glacialis*) kunnen gewoon niet buiten extreme klimatologische omstandigheden daar anders hun zaadkieming geen doorgang zou kunnen vinden. De hoogvlakte was over het algemeen rijk begroeid met Alpenazalea (*Loiseleuria procumbens*), de struikvormende *Phyllodoce coerulea*, de prachtig geel gekleurde kartelblad-soort *Pedicularis lapponica* en de minder algemene *Pedicularis flammea*, tevens *Cassiope hypnoides* die evenals de Stengellose silene en de Alpenazalea grote plakken vormde over de verspreid liggende rotsblokken.

Verdere vogelwaarnemingen op de Dovre Fjell: Ruigpootbuizerd (*Buteo lagopus*), Goudplevier (*Pluvialis apricarius*), Rietgors (*Emberiza schoeniclus*), Roodgesterde blauwborst (*Cyanosylvia svecica*), Sijs (*Carduelis spinus*), Raaf (*Corvus corax*) en Tapuit (*Oenanthe oenanthe*).

Na een fantastisch verblijf in dit verlaten gebied, moesten wij aan het eind van de week weer afzakken naar het dal. Hiervandaan zetten wij koers

Fig. 2 Overal op Vaerøy hangt het indringende geurtje van drogende vis . . .

naar ons volgende reisdoel; de Lofoten, een in de Atlantische Oceaan gelegen eilandengroep. De volgende dagen voerde de weg ons langs een aantal steden: Steinkjer (waar wij op het naburige Snåsavatnetmeer 3 paar Kuifduikers (*Podiceps auritus*) in prachtkleed konden waarnemen), Grong, Mosjøen, Majavatn, Mo I Rana en tenslotte Fauske. Hier aangekomen sloegen wij links af naar de havenstad Bodö, waar wij ons inscheepten voor de overtocht naar Vaerøy, dat deel uitmaakt van de Lofoten-groep.

Na een nogal woelige overtocht van zo'n 7 uur, arriveerden wij te Vaerøy waar zich ondanks het late tijdstip (01.00 uur), een mensenmenigte verzameld had. Voor de eilandbewoners vormde de boot het enige contact met het vasteland hetgeen duidelijk werd uit de scheepslanding; proviand, kleding, schoeisel, WC-papier, lectuur, post enz. enz. Het eerste dat je opvalt bij het betreden van Vaerøy is de zeer indringende geur van drogende vis . . . iets dat je niet snel vergeet! (fig. 2)

Op Vaerøy wonen een paar honderd mensen die zich overwegend met de visserij bezig houden. De woonkernen worden omringd door imposante bergketens (fig. 3). De volgende dag regelden wij met een schipper dat hij ons naar de zeevogelkolonies op Mostad zou brengen. Wij spraken af dat hij ons over drie dagen weer zou komen oppikken; altijd even iets dat goed geregeld dient te worden! Na een goed uurtje varen werden wij in een onherbergzame streek afgezet. Met gemengde gevoelens zagen wij het bootje uit zicht verdwijnen . . .

Tussen de enorme rotsblokken wisten wij een plaatsje voor onze tenten te vinden. Een korte verkenning gaf ons een indicatie over de aanwezige plantengroei: *Silene maritima*, Gele rolklaver (*Lotus corniculatus*), Engels gras (*Armeria maritima*), Dubbelloof (*Blechnum spicant*), Zweeds Kornoelje (*Cornus suecica*), *Saxifraga oppositifolia*, *Sedum rosea*, Zevenster (*Trientalis euro-*

paeus) en Vetblad (*Pinguicula vulgaris*). De middernachtzon hield ons de komende 'nacht' wakker en zorgde voor een onvergetelijke ervaring. Het ons omringende berglandschap was gehuld in een zachtroze gloed met daarboven een lucht, getint in paars, rood, geel en blauw!

De volgende dag (5 juli) pakten wij onze rugzakken in en gingen op weg naar de zeevogelkolonies. Na een goed uur gelopen te hebben bereikten wij de steile rotswanden die bedekt waren met broedende Drieteenmeeuwen (*Rissa tridactyla*). Boven aan de rotswand een kolonie van zo'n 60 à 70 paar Papegaaiduikers (*Fratercula arctica*) met koddig gekleurde snavels. Onder de broedkolonie van de Papegaaiduikers ontdekten wij Alken (*Alca torda*) en Zeekoeten (*Uria aalge*), tevens enkele Noordse stormvogels (*Fulmaris glacialis*; fig. 4).

De eieren van vele soorten zeevogels zijn zeer spits van vorm hetgeen de kans op weggrollen beperkt. (Met het stijgen van het aantal broeddagen zal de draaicirkel van de eieren steeds kleiner worden). Ook zijn de broedende vogels nagenoeg on-

bereikbaar voor predatoren. Dit stelt ze dan ook in staat om de vrij lange broedtijd, gemiddeld zo'n 50 tot 60 dagen, ongestoord af te ronden. De zeevogelkolonies op Vaerøy zijn zeer moeilijk te benaderen, fotograferen is dan ook nagenoeg onmogelijk! Wat dat betreft bieden de vogelrotsen in Engeland en Schotland betere perspectieven.

De Lofoten vormen een uitstekend broedbiotoop voor de Zeearend (*Haliaëtus albicilla*). Gedurende ons verblijf op Vaerøy hebben wij regelmatig adulte en juv. ex. waargenomen, vaak uren lang zwevend dankzij de aanwezigheid van thermiek. Vrijdag 6 juli 1979 bracht de schipper ons terug naar Vaerøy, waarvandaan wij de boot naar het vasteland namen. Aangekomen te Bodø ging de koers via Fauske naar Sulitjelma waar wij de auto opnieuw achterlieten en te voet de bergen introkken. Hier kampeerden wij 4 dagen in een volkomen verlaten wereld van sneeuw en ijs. Het vogelleven bleef beperkt tot Zeearend (*Haliaëtus albicilla*), Sneeuwgorz (*Plectrophenax nivalis*) en Bontbekplevier (*Charadrius hiaticula*), de laatste met jongen.

Fig. 3 Vaerøy wordt omringd door imposante bergketens.

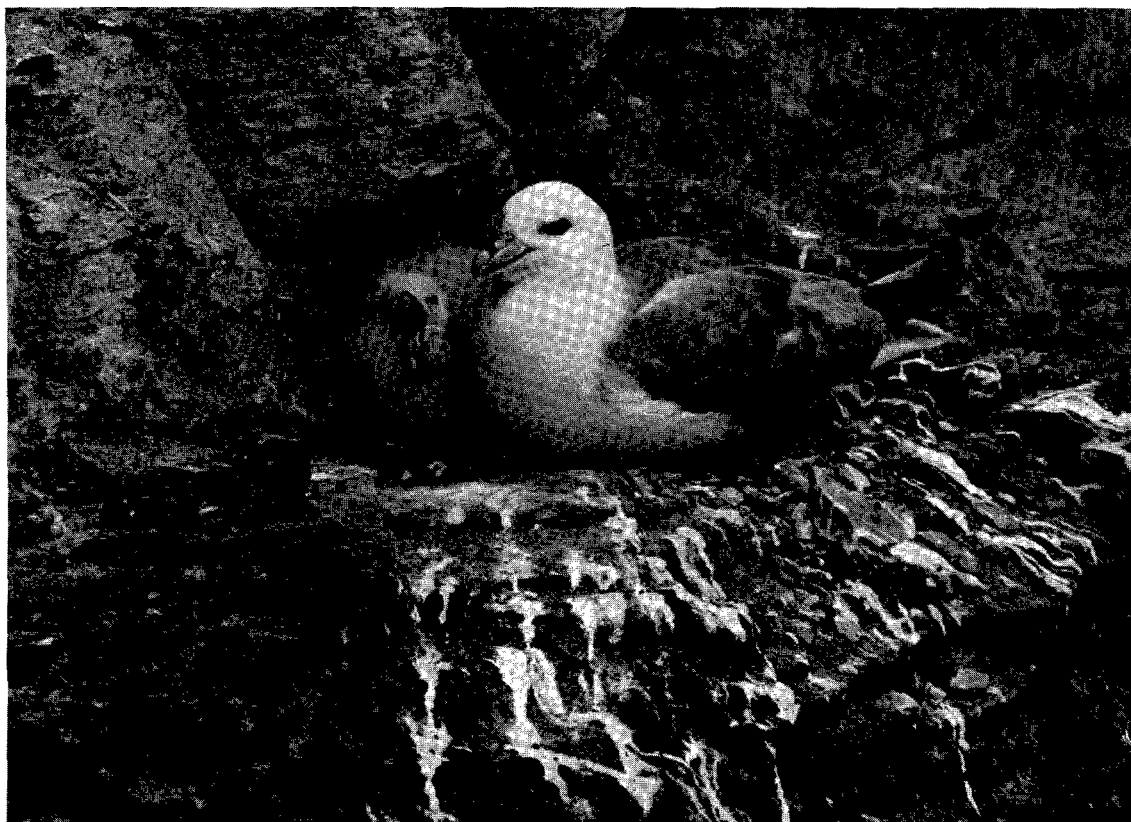

Fig. 4 Noordse stormvogel met jong.

Het opzetten van tenten kan in deze streken wat problemen opleveren. In deze oorden treden namelijk soms zeer krachtige windstoten op die enkele seconden aanhouden. Net lang genoeg om je tent totaal aan flarden te scheuren! Ook in deze streken weer een begroeiing die zeer laag blijft: Stengelloze silene, Gletsjerranonkel (*Ranunculus glacialis*), *Diapensia lapponica* en *Cassiope hypnoides*.

In verband met de ons nog resterende reistijd moesten wij de terugreis aanvaarden. Deze liep door Zweden met zijn uitgestrekte meren en wouden. Ook hier weer een zeer gevarieerde vogelbevolking bestaande uit o.a. Pijlstaart (*Anas acuta*), Brilduiker (*Bucephala clangula*), Parel-duiker (*Gavia arctica*), Moerassneeuwhoen (*Lagopus lagopus*), Visarend (*Pandion haliaëtus*), Bonte Kraai (*Corvus corone cornix*), Tureluur (*Tringa totanus*) en Dwerguil (*Glaucidium passerinum*).

Na verloop van enige dagen bereikten wij veilig en wel onze vertrekplaats Oslo. Vier weken hadden wij doorgebracht in een werkelijk totaal andere

wereld. Nu stonden wij op het punt weer terug te keren naar een 'wereld' vol ruilverkavelingen, waterverontreiniging, ontgrondingen enz. enz. Oh ja, mocht u besluiten om ook eens een bezoek te brengen aan Zweden of Noorwegen, vergeet dan uw 'muggenstift' niet!

Adres van de schrijvers:

foto's van de beide auteurs

LITERATUUR

- GJAEREVOLL, OLAV en REIDER JØRGENSEN, 1972: Mountain flowers of Scandinavia, F. Bruns Bokhandels Forlag.
- LAURENCE, IRVING, 1972: Arctic Life of Birds and Mammals, Springer-Verlag 1972.
- NILSSON, EDVIN, 1971: Sarek, Lapland's Wildlife Sanctuary, Bonniers.
- PORSILD, A. E., Rocky Mountain Wild Flowers.
- STONEHOUSE, BERNARD, 1971: Animals of the Arctic, Ward Lock Ltd.
- TIME / LIFE serie: Lapland.